

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Jantunen, Tommi

Title: Onko suomalainen viittomakieli uhanalainen?

Year: 2023

Version: Published version

Copyright: © Kirjoittaja 2023

Rights: CC BY 4.0

Rights url: <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

Please cite the original version:

Jantunen, T. (2023). Onko suomalainen viittomakieli uhanalainen?. *Kieli, koulutus ja yhteiskunta*, 14(7). <https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-joulukuu-2023/onko-suomalainen-viittomakieli-uhanalainen>

(<https://www.kieliverkosto.fi/fi>)

Onko suomalainen viittomakieli uhanalainen?

Suomalainen viittomakieli on listattu uhanalaiseksi kieleksi Unescon ylläpitämässä verkkorekisterissä. Myös muissa lähteissä on alkanut esiintyä mainintoja kielen uhanalaisuudesta. Vaikka kielen status nähdään edunvalvonnan kannalta tärkeänä, on hakuprosessissa ja saadussa statuksessa myös ongelmia. Näistä keskeiseksi nousee se, että akateemista yhteisöä ei ole keskustelutettu tarpeeksi laajasti päätöksenteossa. Onko uhanalaisuusstatus todella paras keino edistää suomalaisen viittomakielen elinvoimaisuutta?

Julkaistu: 5. joulukuuta 2023 | Kirjoittanut: Tommi Jantunen

Johdanto

Eri paikoissa on alkanut esiintyä mainintoja, joissa suomalaista viittomakieltä luonnehditaan uhanalaiseksi. Unescon ylläpitämä verkkopalvelu *World Atlas of Languages* (WAL; kursivoitujen nimien verkko-osoitteet on listattu tekstin loppuun) on yksi uhanalaisuudesta mainitseva taho, ja kotimaassa mainintoja on löydettävissä mm. Kotimaisten kielen keskuksen alaisen *viittomakielten lautakunnan* pöytäkirjoista (ainakin kokoukset numero 67, 69 ja 74) ja monista *Kuurojen Liitto ry:n* uutisista ja tiedotteista (esim. päiväyksillä 24.5.2019, 14.2.2023 ja 20.4.2023). Uhanalaisuusmainintoja esiintyy satunnaisesti myös arkipuheessa.

Puhe suomalaisen viittomakielen uhanalaisuudesta on osittain yllättävää, sillä monella tapaa esimerkiksi viime vuosikymmenen aikana tehty yleinen edunvalvonta- ja vaikuttamistyö on tuottanut positiivisia tuloksia suomalaisen viittomakielen statukseen ja sen käyttäjien arkeen. Lainsäädännöllisesti on saatu aikaan ja voimaan *viittomakielilaki* (395/2015), viranomaisia ja muita tahoja on tuotu enenevästi yhteen keskustelemaan muun muassa viittomakielisten henkilöiden asemasta yhteiskunnassa (esim. Vuoden viittomakieliteko 2021 -palkinnon saanut *VIKKE-projekti* ja käynnissä oleva kuurojen ja viittomakielisten totuus- ja sovintoprosessi, ks. <https://vnk.fi/kuurojen-ja-viittomakielisten-totuus-ja-sovintoprosessi> (<https://vnk.fi/kuurojen-ja-viittomakielisten-totuus-ja-sovintoprosessi>)), ja suomalainenkin viittomakieli näkyy valtamediassa enemmän kuin koskaan aikaisemmin (esim. monet YLE:n ajankohtaisohjelmat). Jyväskylän yliopiston viittomakielen kieliasiantuntijan koulutusohjelmien opetussuunnitelmassa suomalaisen viittomakielen uhanalaisuutta ei ole millään tavalla otettu huomioon. Lisäksi tutkimus etenee ja viittomakielikielitietoisuus kasvaa monilla yhteiskunnan tasoilla. Kiistatonta tietysti on, että monet haasteet ovat yhä ratkaisematta (mm. lasten oikeus viittomakieleen ja viittomakieliseen esi- ja peruskouluopetukseen), mutta kokonaisuus ei välttämättä anna sellaista kuvaa, että suomalainen viittomakieli olisi sen uhanalaisempi kuin esimerkiksi muut Suomessa käytettävät lukuisat pienet kielet (jotka saattavat maailman mittakaavassa olla toki hyvinkin suuria). Uhkapuhe tuntuu tässä kontekstissa ylilyönniltä.

Suomalaisen viittomakielen uhanalaisuus ei ole itsestäänselvyys ja se vaatii laajempaa akateemista keskustelua. Tästä syystä perkaan asiaa tässä artikkelissa yksityiskohtaisemmin. Keskityn yleisesti Unescon uhanalaisen kielen määritelmiin, prosessiin, jolla suomalaisen viittomakielen uhanalaisuusstatus on hankittu ja joihinkin perusteluihin, joita prosessin yhteydessä asian puolesta on esitetty. Näkökulmani on kriittinen, mutta samalla toivon kannanottoni olevan rakentava keskustelunavaus tärkeästä aiheesta.

Uhanalaisuuden kriteeristö Unescolla

Suomalaisen viittomakielen uhanalaisuuspuhe ja -status perustuvat Unescon käyttämään kriteeristöön. Tämän kriteeristön mukaisesti suomalainen viittomakieli on luokiteltu Unescossa kategoriaan "definitely endangered", joka tarkoittaa, että lapset eivät enää opi kieltä kotona äidinkielenään. Yhteensä uhanalaisuusluokkia on viisi, joiden

lisäksi on olemassa kuudes luokka "safe", joka tarkoittaa, että kielen tulevaisuus on turvattu (selkeän ilmaisutavan vuoksi alla olevat määritelmät on lainattu englanninkielisestä *Wikipediasta*, alkuperäiset luokat on nähtävillä WAL-palvelussa):

- **Vulnerable** - Most children speak the language, but it may be restricted to certain domains (e.g., home)
- **Definitely endangered** - Children no longer learn the language as mother tongue in the home
- **Severely endangered** - Language is spoken by grandparents and older generations; while the parent generation may understand it, they do not speak it to children or among themselves
- **Critically endangered** - The youngest speakers are grandparents and older, and they speak the language partially and infrequently
- **Extinct** - There are no speakers left; included in the Atlas if presumably extinct since the 1950s

Yleisenä lähtökohtana Unescon käyttämälle kielen uhanalaisuuden määritelmälle on vuonna 2003 laadittu dokumentti Language Vitality and Endangerment (<https://ich.unesco.org/doc/src/00120-EN.pdf> (<https://ich.unesco.org/doc/src/00120-EN.pdf>)). Dokumentissa hahmotellaan yhteensä yhdeksän kriteeriä uhanalaisuuden tai oikeastaan kielen elinvoimaisuuden toteamiseksi. Nämä ovat (jälleen, yksinkertaisuuden nimissä, Wikipedian yhteen kokoamana):

- **Intergenerational language transmission**
- **Absolute number of speakers**
- **Proportion of speakers existing within the total (global) population**
- **Language use within existing contexts and domains**
- **Response to language use in new domains and media**
- **Availability of materials for language education and literacy**
- **Government and institutional language policies**
- **Community attitudes toward their language**
- **Amount and quality of documentation**

Kun suomalaisen viittomakielen uhanalaisuutta on määritetty, työ on perustunut näille Unescon vuosituhannen alussa laatimille kriteereille.

Akateemisen keskustelun kannalta kiinnostava voi olla tieto, että Unescon WAL-tietokannan 7069 yhä käytössä olevasta kielestä (yhteensä tietokanta sisältää tietoa 8325 kielestä) vain 65 (laskutavasta riippumatta <1%) on luokiteltu koodilla "safe". Kääntäen tämä tarkoittaa, että käytössä olevista kielistä yhteensä 7004 (tai koko tietokannasta 8260) kieltä eli kiistaton ja selkeä enemmistö (laskutavasta riippumatta >99%) on tavalla tai toisella uhanalaisia. Tämä on hämmästyttävä lopputulos, mutta muuttuu ymmärrettäväksi, jos tavoitteena on esimerkiksi vaikuttaa valtioiden hallintoihin *mahdollisimman monen* kielen säilyttämisen puolesta.

Prosessi, jolla suomalaisen viittomakielen uhanalaisuusstatus on hankittu

Suomenruotsalainen viittomakieli todettiin uhanalaiseksi vuoden 2013 tienoilla (tämä on kokonaan oma kokonaisuutensa, johon en tässä puutu). Vuonna 2019 (täsmällisesti 24.5.2019) julkaistussa Kuurojen Liiton uutisessa huolen todetaan siirtyneen myös suomalaiseen viittomakieleen, jonka seurauksena kielen uhanalaisuus on otettu arviointiin (<https://kuurojenliitto.fi/ajankohtaista/suomalaisen-viittomakielen-uhanalaisuutta-arvioidaan/>) (<https://kuurojenliitto.fi/ajankohtaista/suomalaisen-viittomakielen-uhanalaisuutta-arvioidaan/>); viitattu 18.10.2023).

Käytännössä suomalaisen viittomakielen uhanalaisuuden arviointi lienee alkanut Kuurojen Liitossa joskus vuosien 2017 ja 2018 vaihteen tienoilla. Tästä tiedotti mm. viittomakielten lautakunta 14.5.2018 (67. kokous), ilmoittaen samalla, että työn lähtökohtaisena tavoitteena on saada suomalainen viittomakieli Unescon uhanalaisten kielten listalle (6. §):

Kuurojen Liiton perustaman Unesco-työryhmän jäsenistä [kolme henkilönimeä] ovat pitäneet järjestäytymiskokouksen, jossa on sovittu, että Kuurojen Liiton edunvalvonnan osalta työtä koordinoi [yksi henkilönimi]. Tavoitteena on, että hakemus valmistuu keväällä 2019. Konkreettinen hakemuksen laadintatyö käynnistyy kesälomien jälkeen.
(https://www.kotus.fi/files/7302/kokous_67_muistio_140518.pdf
(https://www.kotus.fi/files/7302/kokous_67_muistio_140518.pdf); viitattu 18.10.2023. Huom! Henkilönimet on tästä ja muista sitaateista poistettu tarinalle merkityksettöminä.)

Laajemmassa mittakaavassa Kuurojen Liitossa aloitettu työ kytkeytyy Unescon vuoden 2018 kartoitukseen maailman kielistä ja niiden käytöstä. Kartoituksen päätavoite on esitetty seuraavasti:

...promote and safeguard linguistic diversity, empowering governments to develop protective policies based on evidence and in line with the UN Sustainable Development Goals (SDGs) and UNESCO's Recommendation Concerning the Promotion and Use of Multilingualism and Universal Access to Cyberspace.
(<https://uis.unesco.org/en/news/unesco-survey-world-languages-launched>
(<https://uis.unesco.org/en/news/unesco-survey-world-languages-launched>); viitattu 18.10.2023)

Huomattavaa on, että kartoitus – ja sen seurauksena todettavissa oleva uhanalaisuus – nähdään erityisesti keinona vaikuttaa valtioiden hallintoon. Missään suomalaisen viittomakieleen liittyvässä tekstilähteessä en ole tällaista yhtä suoraa tavoitemainintaa kuitenkaan lukenut.

Kuurojen Liiton lisäksi Unescon kyselyä alkoi työstää viittomakielten lautakunta. Se antoi viimeiset kommentit *Unesco Survey of World Languages* -raporttiin 27.11.2018 (lautakunnan 69. kokous) ottaen samalla vastuun raportin viimeistelystä (6. §):

Lautakunta antoi viimeiset kommenttinsa Unescolle laaditun, viimeistelyä vaille olevan, suomalaista viittomakieltä koskevan raportin sisällöstä. Asiat ovat raporttiin kirjanneet Kuurojen Liiton erityisasiantuntija [yksi henkilönimi] ja viittomakielten lautakunnan sihteeri. Tekstin viimeistelystä vastaa lautakunnan sihteeri.
(https://www.kotus.fi/files/7295/pk_kokous_69_271118.pdf
(https://www.kotus.fi/files/7295/pk_kokous_69_271118.pdf); viitattu 18.10.2023)

Lopullinen raportti valmistui ja lähti Unescoon joulukuussa 2018. Raportti on luettavissa kokonaisuudessaan osoitteesta https://kuurojenliitto.fi/wp-content/uploads/2019/05/Unesco_Survey_of_World_Languages_FinSL_211218..pdf (https://kuurojenliitto.fi/wp-content/uploads/2019/05/Unesco_Survey_of_World_Languages_FinSL_211218..pdf) (viitattu 18.10.2023).

Prosessi Unescossa näyttää kestäneen parisen vuotta. Lautakunnan kokouksessa 17.3.2020 (74. kokous) palattiin uhanalaisuusasiaan pykälässä 7 (muut esille tulevat asiat, kohta f):

Kuurojen Liitto ja viittomakielten lautakunta vastasivat Unescon Survey of World Languages -kartoitukseen joulukuussa 2018. Tarkoituksena oli siten saada arvio suomalaisen viittomakielen uhanalaisuudesta. Unescolta sähköpostitse saadun tiedon perusteella [yksi henkilönimi] kertoi asian etenemisaikataulusta [...].
(https://www.kotus.fi/files/9071/kokous_74_170320.pdf
(https://www.kotus.fi/files/9071/kokous_74_170320.pdf); viitattu 18.10.2023)

Keskustelun yleisen etenemisen osalta huomiota on syytä kiinnittää siihen, että vaikka raportin sisällön on laatinut käytännössä suomalainen edunvalvontataho, raporttiin pohjaavasta uhanalaisuusarviosta on melko pian alettu puhua suoraan Unescon tekemänä. Toki raportin sisältö perustui Unescon etukäteen laatimiin kysymyksiin.

Unescon ylläpitämään WAL-tietokantaan suomalainen viittomakieli on lisätty todennäköisesti vuoden 2020 lopulla tai vuoden 2021 aikana. Sivua, jossa suomalaisen viittomakielen tilanne on kuvattu

kategorisoinnilla ”definitely endangered” on osoitteessa <https://en.wal.unesco.org/countries/finland/languages/finnish-sign-language> (<https://en.wal.unesco.org/countries/finland/languages/finnish-sign-language>) (viitattu 18.10.2023).

Akateemisesta näkökulmasta kategorisoinnin sisältämä negatiivinen väite lasten kielen oppimisesta tuntuu hyvin ehdottomalta. Tällä en tietenkään tarkoita, etteikö suomalaisenkin viittomakielen sukupolvivälittymiseen liittyisi hyvin suuria haasteita ja katkoksia; kyllä liittyy, sillä esim. suurin osa kuuroista lapsista syntyy kuuleville vanhemmille, jotka eivät osaa viittoa. Mutta samat haasteet ja katkokset ovat olleet olemassa läpi tunnetun historian, ja silti viittomakielet ovat pääosin säilyneet. Ja epäilemättä on myös lapsia, jotka oppivat suomalaista viittomakieltä äidinkielenään kotona.

Viittomakielen päivän 2023 uutisessa 14.2.2023 todetaan viimeisimmistä uhanalaisuusprosessin kehitysvaiheista seuraavaa:

Myös suomalainen viittomakieli katsotaan uhanalaiseksi ja Kuurojen Liitto onkin perustanut työryhmän suunnittelemaan toimenpiteitä kielen elvyttämiseksi. Yhtenä toimenpiteenä liitto käynnisti järjestöpäivillä Viitotaan yhdessä 2023 -kampanjan, johon haastettiin jo kaikki jäsenyhdistykset mukaan. (<https://kuurojenliitto.fi/ajankohtaista/tarkeita-teemoja-viittomakielten-juhlawebinaarissa-tallenne-nyt-katsottavissa/>) (<https://kuurojenliitto.fi/ajankohtaista/tarkeita-teemoja-viittomakielten-juhlawebinaarissa-tallenne-nyt-katsottavissa/>); viitattu 18.10.2023)

Muutamissa verkosta löydettävissä hajamaininnoissa identifioidaan joitakin henkilöitä, jotka kuuluvat suomalaisen viittomakielen elvytystyöryhmään Kuurojen Liitossa (esim. 20.4.2023 päivätty Kuurojen Liiton uutinen, <https://kuurojenliitto.fi/ajankohtaista/ajankohtaiskatsaus-20-4-2023-tulevia-tapahtumia-ja-verkkobilesuosikkien-aanestys/>) (<https://kuurojenliitto.fi/ajankohtaista/ajankohtaiskatsaus-20-4-2023-tulevia-tapahtumia-ja-verkkobilesuosikkien-aanestys/>); viitattu 18.10.2023). Varsinaista kuvausta työryhmästä ei kuitenkaan ole verkossa missään saatavana.

Kriittisiä huomioita suomalaisen viittomakielen uhanalaisuudesta

Tekstidokumenttien perusteella suomalaisen viittomakielen uhanalaisuusstatus on ollut edunvalvonnan näkökulmasta haluttu asia. Sitä on tietoisesti toivottu juuri Unescolta, ja haetun mukaisesti status on myös saatu. Prosessiin ja saatuun statukseen liittyy kuitenkin ongelmia.

Keskeinen ongelma uhanalaisuusprosessissa ja -statuksessa on se, että olemassa olevaa akateemista yhteisöä ei ole keskustelutettu asiasta riittävän laajasti: päätös hakea uhanalaisuuden statusta on tehty edunvalvonnan ja politiikan näkökulmasta, ilman kriittistä akateemista keskustelua. Käytössä olevan dokumentaation perusteella päätös on tehty myös suhteellisen pienessä piirissä, joskin asiaa on jälkepäin pyritty oikaisemaan mm. tiedotuksen ja yhteisökeskustelun avulla.

Kriittistä akateemista keskustelua olisi mielestäni tarvittu mm. siksi, että uhanalaisen kielen status ei välttämättä ole pelkästään hyvä asia suomalaiselle viittomakielelle. Vaikka tavoite edistää kielen käyttöä yhteiskunnassa onkin hyvä, niin uhanalaisuusstatus sinänsä voi esimerkiksi pahimmillaan muuttaa yhteiskunnan orastavia positiivisia viittomakieliasenteita jälleen negatiivisemmiksi – kyse on nimittäin uhkapuheesta. Seurauksena voi olla, että esim. kuurojen lasten kuulevat vanhemmat entisestään tiukentavat tiedon puutteesta johtuvaa toimintatapaa olla saattamatta lastaan tekemisiin viittomakielen ja -yhteisön kanssa. Miksi valitsisin lapselleni *uhanalaisen* kielen, kun helpompi on itse toimia, lapsen sisäkorvaistutteen tukemana, tulevaisuudeltaan turvatus puhutun kielen kuten suomen kanssa? Toisaalta uhkapuhe sopii huonosti akateemiseen kontekstiin, jossa kieltä ja kielitietoisuutta opetetaan moniulotteisina ja -sisinä asioina. Seurauksena voi syntyä kahden vastakkaisen puhutavan asetelma, joka kokonaisuutena ja pidemmällä aikavälillä vaikuttaa viittomakielten asemaan negatiivisesti.

Voidaan epäilemättä ajatella, että uhanalaisen kielen status edesauttaa taloudellisten resurssien varmistamista yhä kovenevassa hyvinvoinnin eurojaossa. Mutta toisaalta ne kielen käyttöä tukevat toimenpiteet, joita uhanalaisuuden ja siihen usein liittyvän elvytystyön perusteella ehkä toteutettaisiin, voisivat olla toteutettavissa muutenkin. Kriittisen akateemisen keskustelun kautta voitaisiin ehkä löytää kultainen keskitie, jossa vältetään leimoja ja turhaa huolipuhetta, mutta silti

vaikutetaan kestäväällä tavalla. Avainasemassa pohdinnalle on siis kysymys, onko uhanalaisuusstatus *välttämätön* kielellisen hyvinvoinnin turvaamiseksi? Voisi ajatella, että uhanalaisuusleimaa ei pidä yliviljellä.

Prosessi, jolla suomalaisen viittomakielen uhanalaisuutta ajettiin eteenpäin, olisi siis mielestäni vaatinut laajempaa keskustelua – kielellinen uhanalaisuus on myös tutkimuksellinen kysymys. Akateemista tutkijayhteisöä ei kannata jättää hyödyntämättä, varsinkin kun tutkijayhteisön laajemmalla mukaanotolla myös monet vuoden 2018 raportin kummallisuudet olisi voitu oikaista. Näitä kummallisuuksia liittyy esim. kysymyksiin 3, 7 ja 9, joissa käsitellään tehtyä kieliopillista tutkimusta ja viittomakielen käyttäjien määrää. Näissä kohdissa annetut vastaukset vaikuttavat jopa osin tarkoitushakuisilta, siis myös vuoden 2018 kontekstissa.

Kieliopillisen tutkimuksen määrää koskevassa vastauksessa (kysymys 3) painotetaan yksittäisen suomalaista viittomakieltä käsittelevän referenssi kieliopin puuttumista. Ammattitutkimuksen näkökulmasta referenssi kielioppi ei kuitenkaan ole lainkaan järkevä tutkimustavoite, realistisempaa on tehdä tutkimusta rajatuista kielen ilmiöistä kytkien tuloksia muista viittomakielistä tehtyihin havaintoihin. Tällaisia raportteja oli vuonna 2018 olemassa jo useita: ammattitutkijoiden laatimia tutkimusraportteja oli useita kymmeniä, samoin kieliopillisia maisterintutkielmia. Mutta raportin vastauksessa mainitaan näistä vain muutama. Eikö raporteista tiedetty?

Toinen esimerkki on suomalaisen viittomakielen käyttäjien määrä (raportin kysymys 7). Raportissa määräksi on arvioitu ”1000–9999” käyttäjää (tämä on yksi ennalta annettu vastausvaihtoehto). Tarkemmaksi määräksi on tekstissä spesifioitu perinteinen 3000–5000 käyttäjää. Hieman myöhemmin, raportin kohdassa 9, kysytään käyttäjämäärää toisesta näkökulmasta. Tällöin kokonaiskäyttäjämääräksi ilmoitetaan lähes 20000. Ero selittyy sillä, että jälkimmäisessä on laskettu mukaan myös kuulevat, mutta viittovat vanhemmat ja sukulaiset ym. Miksi tällainen ero on haluttu tehdä, mitkä perusteet erottelulle lopulta ovat?

Ylipäättään raporttia lukiessa herää kysymys, miten hyvin kyselylomake soveltuu viittomakielten statuksen arviointiin. Lähtökohta on selkeästi ollut puhuttu kieli ja puheyhteisöt. Saattaa kuitenkin olla, että kyselylomakkeen haasteet heijastuvat myös näihin. Kuten edellä olen todennut, WAL-arkisto luokittelee yli 7000 (tai 8000) kielestä turvatuiksi ainoastaan vajaan prosentin. Mikä on tällaisen luokittelun funktio?

Akateemisesti mielenkiintoinen kysymys on myös uhanalaisuuskeskustelun taustalla vaikuttavat kieli-ideologiat. Yksinkertaistaen mikä tahansa kielen uhanalaisuuttakorostava kieli-ideologia lähtee oletuksesta, että kieli on staattinen ja (useasti) kansallisvaltion rajojen määrittämä olio. Kielen muutos sisältää monia uhkana pidettäviä ulottuvuuksia, joiden vuoksi kieltä – sen samana pysymistä – täytyy suojella. Mutta kielten tutkimusmaailmassa on hyvin yleistä ajatella kieltä myös dynaamisena ja alati muuttavana oliona. Tästä näkökulmasta kieli on jatkuvaa virtausta, jonka seurauksena toiset kielet poistuvat, toiset muuttavat muotoaan. Tällaiselle katsannolle perustuu esimerkiksi käsitys ”kieleilystä (languaging)”. Miksi vain toinen näistä näkökulmista on valittu suomalaisen viittomakielen käytön edistämisen ideologiaksi?

Lopuksi

Tämän artikkelin pääväite on ollut, että suomalaisen viittomakielen status uhanalaisena kielenä ei ole itsestäänselvyys. Prosessiin, jolla status on haettu ja saatu liittyä dokumenttien perusteella tarkoitushakuisuutta ja tietyn osin myös olemassa olevan tiedon huomiotta jättämistä. Myöskään seurauksia uhanalaisuusstatuksen saamisesta ei ole ruodittu loppuun asti. Akateemisen keskustelun tärkeys tämänkaltaisissa kysymyksissä on ilmeinen, päätöstä ei voi jättää ainoastaan rajatun edunvalvontaryhmän tehtäväksi. Tutkimustietoon pohjaavaa laaja-alaista argumentaatiota tarvitaan.

Tommi Jantunen, suomalaisen viittomakielen professori, Jyväskylän yliopisto

Verkko-osoitteita

Kuurojen Liitto ry. URL: <https://kuurojenliitto.fi> (<https://kuurojenliitto.fi>) (Vierailtu 18.10.2023.)

Viittomakielilaki (395/2015). URL: <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150359> (<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150359>) (Vierailtu 18.10.2023.)

Viittomakielten lautakunta. URL:

https://www.kotus.fi/kielitieto/kielipolitiikka/kotimaisten_kielten_keskuksen_kielilautakunnat/viittomakielten_lautakunta
(https://www.kotus.fi/kielitieto/kielipolitiikka/kotimaisten_kielten_keskuksen_kielilautakunnat/viittomakielten_lautakunta) (Vierailtu 18.10.2023.)

VIKKE = Viittomakieltä omaksuvien lasten kielellisen kehityksen arviointi, kartoitus ja tukitoimenpiteet -hanke. URL: <https://vikke.nmi.fi>
(<https://vikke.nmi.fi/>) (Vierailu 18.10.2023.)

WAL = World Atlas of Languages Maintained by UNESCO. URL: <https://en.wal.unesco.org> (<https://en.wal.unesco.org>) (Vierailtu 18.10.2023.)

Wikipedia = Article on “Endangered language”.
URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Endangered_language
(https://en.wikipedia.org/wiki/Endangered_language) (Viitattu 18.10.2023.)

Artikkeliin viittaaminen

Jantunen, T. (2023). Onko suomalainen viittomakieli uhanalainen? *Kieli, koulutus ja yhteiskunta*, 14(7). Saatavilla:

<https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-joulukuu-2023/onko-suomalainen-viittomakieli-uhanalainen>
(<https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-joulukuu-2023/onko-suomalainen-viittomakieli-uhanalainen>)